

Vattnets kraft

Jesu undervisning och ύδωρ i Johannesevangeliet

Uppsala universitet
Teologiska institutionen
Bibelvetenskap C2NTs
Kandidatuppsats
VT 2018

Adelie Molander
920701-0423
Handledare: David Nyström
Examinator: Håkan Bengtsson
Framläggning: 29.08.2018

Innehållsförteckning

1	Inledning	
1.1	Introduktion	3
1.2	Syfte och frågeställning	4
1.3	Problem	4
1.4	Teori och metod	4
1.5	Material och avgränsning	5
1.6	Forskningsläge	6
2	Huvuddel	
2.1	Vatten innan och under första århundradet	9
2.2	Ett kategoriserande av ύδωρ i Johannesevangeliet	12
2.3	Född av vatten	17
2.4	Kvinnan vid Sykars brunn och de levande vattnet	22
2.5	Jesus tvättar lärjungarnas fötter	28
2.6	Synoptikerna	31
2.7	Diskussion	33
3	Avslutning	
3.1	Slutsats	36
3.2	Sammanfattning	37
4	Bibliografi	38

1 Inledning

1.1 Introduktion

ὕδωρ, ὕδατος, τό - *vatten* (såsom element, i havet, sjöar, källor, floder, dammar; syndaflodens; dricksvatten, dopvatten)¹

Berättelserna om Jesus när han gör vatten till vin, tvättar sina lärjungars fötter, går på vatten och när han ber den samariska kvinnan om att få något att dricka är bara några av dem berättelserna i Johannesevangeliet där Jesus handlar eller säger någonting som har med vatten att göra. Detta element finns med i några av de viktigaste händelserna som utspelar sig i evangeliet och som berättar någonting om Jesus liv och gärning, men som inte alltid har en självklar huvudroll i dessa berättelser.

Bakgrunden till denna uppsats började med en synoptisk jämförelse av dopet i evangelierna och en uppfattning om att ordet 'vatten' fick en mer central roll i Johannes evangelium jämfört med de andra. Detta väckte en nyfikenhet att undersöka vad det var och det skulle visa sig att det inte var enbart i berättelsen om Jesu dop som det dolde sig ett djup av symbolik och teologi, vilket är föga förvånande för en sådan andlig skrift som Johannes evangelium. Ordet för vatten, ὕδωρ, förekommer 76 gånger i Nya testamentet och i Joh nämns ordet 18 gånger tillsammans med "ljus", "mörker", "liv", "sanning", "judarna" med mera är det ett ord som karaktäriserar detta evangelium och särskiljer den från synoptikerna där ordet inte förekommer lika ofta.² Några av de berättelser som är specifika för just Joh och som inte förekommer i synoptikerna är kopplade till ordet vatten, såsom vinundret i Kana, samtalet med den samariska kvinnan vid källan i Sykar och tvättandet av lärjungarnas fötter. Denna tydliga distinktion väcker frågor om varför författaren i Johannesevangeliet har gett ordet en sådan betydlig plats samt sökandet efter en förståelse för vattnets betydelse, både kontextuellt för författaren och läsarna, men också symboliskt och teologiskt, där det som kommer att framträda mest i den här uppsatsen är kopplingen av vattnets symbolik och hur Jesus använder sig av vatten i sin undervisning.

¹ Ivar Heikel & Anton Fridrichsen, *Grekisk-Svensk ordbok till Nya Testamentet och de Apostoliska Fäderna*, Universitetsstryckeriet, Uppsala, 2010 s.226

² Herion, Gary A., Beck, Astrid B. & Freedman, David Noel (red.), *The Anchor Bible dictionary. Vol. 3*, Doubleday, New York, 1992, *John*, Kysar Robert, H-J, s. 912-931 s. 914

1.2 Syfte och frågeställning

I denna uppsats kommer det att undersökas hur författaren i Johannesevangeliet använder sig av ordet ὕδωρ och vilka symboliska och teologiska poänger ordet får i berättelserna om Jesus och hans undervisning. Syftet är även att väcka fler tankar kring vattnets symbolik och teologi i Johannesevangeliet i stort och ge dess plats mer rampljus än vad jag upplever den ha jämfört med andra symboliskt laddade ord i samma skrift.

Den frågeställning som uppsatsen kommer att söka besvara är: *“Hur använder sig författaren i Johannesevangeliet av ordet för vatten i samband med Jesus undervisning?”*

1.3 Problem

Det problem som uppsatsen söker undersöka är på vilka sätt vi kan förstå vattnets roll i Jesus undervisning. Då denna uppsats utgår från en hermeneutisk undersökning kommer det ofrånkomligen att utgå från mig som tolkare och inte enbart från texten i sig. Detta kan ske i min analys vid t.ex. inläsningen av vattnets betydelse, vikt och symbolik under det första århundradet och mina “glasögon”, att tolkarens egen verklighet läses in istället för att söka förstå vad författarens första intention var. Precis som det uttrycks i *Vägar till Nya Testamentet* måste en inse att “texttolkning hör samman med livstolkning”³ och att jag med stor sannolikhet kommer att ställa frågor som utgår från min grundsyn av text och associationer⁴.

1.4 Teori och metod

Jag upplever att det är den vanligaste förståelse som finns av vattnet i berättelserna om Jesus är att de oftast ska peka på dopet. Genom att studera de referenser som går att se till den Hebreiska bibeln vill jag söka visa att det finns annat som författaren till Johannesevangeliet vill peka på än just dopet i Jesus undervisning.

En komparativ metod kommer att präglade analysen av materialet som sammanställts för att se om det går att hitta någonting genomgående eller återkommande, men också för att hitta skillnader och vad dessa kan grundas i. Inledningsvis kommer det att genomföras under

³ Gerdmar och Syreeni, s.10

⁴ Ibid., s.12

ett avsnitt i uppsatsens huvuddel genom en kontextuell analys av vad vatten kan ha haft för betydelse för människor innan och under det första århundradet. Därefter kommer en frekvensanalys av ὕδωρ genomföras för att se vilka perikop som innehåller undervisningsmoment av Jesus. Dessa perikop kommer sedan att genomgå interpretationsanalyser och jämföras med varandra men också med synoptikerna för att se om företeelsen med vatten i Jesus undervisning är någonting unikt för Johannesevangeliet eller inte.

Att studera hur användandet och förståelsen för vissa ord, begrepp och företeelser i Nya testamentet riktar en naturligt åt att studera Gamla testamentet och den hebreiska bibeln som är en källa till hur judisk tro och tanke kunde te sig samtidigt som en stor bank av bilder och språk presenteras. Genom att skrivarna till texterna i Nya testamentet har sådan kunskap och inblick i den judiska läran och traditionen faller det sig självklart att det kommer att finnas en del referenser till den hebreiska bibelns texter. Sådana referenser kan vara både avsiktliga och oavsiktliga. Precis som oss idag var skrivarna färgade av tidigare kunskap och bilder. För att undersöka den frågeställning som denna uppsats söker besvara bör en intertextuell metod lyftas för att undersöka hur ordet för vatten används i Johannesevangeliet och på vilket sätt det integreras med hänvisningar ur hebreiska bibeln. Detta görs genom en rad interpretationer av dem perikop som kommer fram under avsnitt 2.2. Syftet är inte att hitta kopplingar som är direkt hämtade från hebreiska bibeln, utan snarare se vilka paralleller som går att dra dit för att kanske finna delar av en äldre tradition som följt med författaren till Johannesevangeliet.

Utgångspunkten kommer att vara från de grekiska grundtexterna, men på grund av omfånget och den utsagda tiden för detta arbete kommer enbart den språkliga apparaten i GNT undersökas för att se om det finns några textkritiska problem i perikopen som undersöks.

1.5 Material och avgränsning

Materialet som uppsatsen kommer att använda sig av kommer primärt utgå från grundtexten av Johannesevangeliet ur *The New Greek Testament* tillsammans med sekundär litteratur med fokus på vattnets betydelse under första århundradet och dess symbolik. Där används framför allt grekisk-engelska lexikon (*The Anchor Bible Dictionary, Theological*

dictionary of the New Testament och *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature*). När inget annat anges kommer alla översättningar att vara hämtade ur Bibel 2000. När jag tittar på perikoperna i GNT undersöks det främst om det finns några språkliga problem som nämns i den textkritiska apparaten, framför allt i verserna där ὕδωρ förekommer, för att kunna räkna bort textkritiska problem inför min egen analys.

Den tydligaste avgränsningen jag kommer att göra är att enbart hålla mig till vattnets symbolik och roll i Johannesevangeliets berättelser där Jesus använder sig av vatten som en del i sin undervisning⁵. Därför kommer det inte att göras några ingående förklaringar för t.ex. dopet, lärjungarnas relation till Jesus eller vinundret i Kana.⁶ Att studera vattnets roll och symbolik i Johannesevangeliet är ett för stort projekt för denna typen av uppsats, vilket gör att enbart perikop som är av relevans kommer att behandlas och studeras i just detta arbete. Samtidigt som att det finns mycket som uppfattas som relevant för ämnet kommer det att krävas en kraftig avgränsning för att inte arbetet ska bli för stort. Istället hänvisar jag till den forskning som jag refererar till i denna uppsats för vidare studier inom ämnet för vattnets roll och symbolik i Johannesevangeliet. En annan viktig avgränsning för att inte studiet ska få ett allt för stort omfång är att enbart hålla uppsatsen till det som har översatts till just det svenska eller engelska ordet för *vatten/water*. Detta för att det skulle bli ett alltför stort arbete att även gå in på andra fenomen som tolkas tillsammans med ὕδωρ såsom sjöar, floder och dammar etc.

1.6 Forskningsläge

Forskningsläget om Johannesevangeliet är stort och för att nå närmare den frågeställning som denna uppsats behandlar krävs det en viss precisering för att komma nära de resultat som sökes. Larry Paul Jones berättar i sin bok *The Symbol of Water in the Gospel of John* att det inte har skrivits någon större monografi tidigare där en har följt vattnets roll och betydelse i Johannes narrativ.⁷ Dock har många noterat framträdandet och det signifikanta med vatten i de olika berättelserna i Joh, där t.ex. *R. H. Lightfoot* noterade att vattnet återkommer mindre frekvent senare i evangeliet men att den finns med i viktiga

⁵ Hur jag kommer fram till detta beskrivs närmare i avsnitt 2.2

⁶ För vidare läsning om all användning av ὕδωρ i Joh hänvisas till Larry Paul Jones och "The Symbol of Water in the Gospel of John"

⁷ Jones, Larry Paul, *The symbol of water in the gospel of John*, Sheffield Academic Press, Sheffield, 1997, s.12

händelser.⁸ Inför detta arbete har det varit klurigt att söka sig fram till vad andra forskare har gjort inom ämnet och det som har varit till störst hjälp är Jones bok där han med bred blick har sammanställt det som gjorts på området. Jones upplägg för att studera vattnets symbolism i Joh är att ta ett grepp om narrativet och undersöka kontexten som berättelsen utspelar sig i. En annan vinkel som går att undersöka är att se vattnets koppling till visdom och den hebreiska bibeln, vilket resulterar i studier av den teologiska delen av berättelserna där vatten spelar en roll. "... water clearly points to a reality beyond itself", som Jones beskriver det, i flera av berättelserna som förekommer i Joh.⁹ Många har kopplat vattnet i Joh till Anden, bland annat *Gunter Stemberger* som har kopplat den som en form av handling i form av kampen mot synd.¹⁰ *R. Alan Culpepper* beskriver vattnet i Johannesevangeliet som "a dominant motif and expanding core symbol".¹¹ Enligt Jones är han den som har gjort det mest detaljerade arbetet över vatten som symbol.

Under sent 1970-tal till tidigt 1980-tal utvecklades det ett nytt sätt att möta och närma sig texterna. Tidigare, precis som Jones gör till en början i sin analys, gick tolkaren genom perikopen vers för vers och ord för ord för att komma fram till sin tolkning. Men detta nya sätt hade som mål att se till den större bilden genom att se till strukturer i texten och se vad de menade. Denna typ av att se "the bigger picture" är en litterär och narrativt kritisk approach som ville undersöka helheten för att förstå de mindre tingen i berättelsen.¹²

Charles Harold Dodd har i *The Interpretation of the Fourth Gospel* gjort en del studier om symbolism i Johannesevangeliet. Det som Dodd noterade var att författaren av Johannesevangeliet använde sig av ett ord som har en vardaglig betydelse och hade en tydlig koppling till den hebreiska bibeln och apokalyptisk litteratur.¹³ Detta är inget dåligt knep för att legitimera Jesus i den rådande judiska kontexten, men också för att visa på från vilket ursprung det kristna budskapet kommer från.

Det mest intressanta bidraget i forskningsläget och som kan vara relevant för analysen som kommer nedan är hur *Stemberger* distingerar symboler, som alltid är tecken, från tecken,

⁸ Lightfoot, R.H., *St. John's gospel: a commentary*, Oxford University press, London, 1963 s.121

⁹ Jones s.29

¹⁰ Jones s.151

¹¹ Culpepper, R. Alan, *Anatomy of the fourth gospel: a study in literary design*, Fortress Press, Philadelphia, 1983 s.192-195

¹² Jones s.30-31

¹³ Dodd, Charles Harold, *The interpretation of the Fourth Gospel*, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1953 s.137

som inte alltid är symboler.¹⁴ Jones skriver när han tar upp detta: “Whereas signs stand for something that is absent, symbols manifest something present.”¹⁵ Att symbolismen i Joh skulle vara tydlig är det inte alla som håller med om, men de flesta efter Dodds studier har anammat den tanken.¹⁶

Nyare forskning som gjorts får Rhonda G. Crutcher representera här. I hennes bok *That He might be revealed: Water Imagery and the Identity of Jesus in the Gospel of John*, menar hon att vatten är en kärnsymbol för Johannesevangeliet och att det är i passagerna om Jesus identitet som detta gör sig extra tydligt. Hon menar också att det är genom minnena av vattenhändelser i Israels historia som författaren i Johannesevangeliet vill införliva Jesus i den gudomliga identiteten och försöka visa hur Jesus faktiskt är Gud själv inkarnerad.¹⁷

¹⁴ Jones s.14

¹⁵ Jones s.14

¹⁶ Jones s.21

¹⁷ Crutcher, Rhonda G., *That He might be revealed: water imagery and the identity of Jesus in the Gospel of John*, Eugene, Wipf and Stock Publishers, Oregon, 2015 s.86

2 Huvuddel

Nedan följer den analys över dem perikop och verser där ύδωρ förekommer i Johannesevangeliet och som har en tydlig roll och funktion i berättelserna som har med Jesus undervisning att göra. Perikopen är ett litet urval av många möjliga att analysera i den här typen av uppsats, men som det inte finns utrymme för i ett arbete av den här storleken. Analysen kommer att börja i att undersöka och definiera vad vatten kan ha inneburit för författaren till Johannesevangeliet i sin kontext och förståelse för att sedan följas upp av en kategorisering av dem verser där ύδωρ förekommer i Joh, Detta leder sedan till att hitta någonting som kan vara till hjälp för arbetets frågeställning där berättelserna som är kopplade till Jesus undervisning är i fokus. Sedan följs detta upp av tre analyser, i form av mindre interpretationer, av fyra perikop som är extra intressanta för hur Jesus använder sig av vatten i sin undervisning. Avslutningsvis för huvuddelen kommer vi ta en titt på synoptikerna för att se hur ύδωρ har förekommit där och om det går att se några skillnader och likheter med Joh innan den avslutande diskussionen.

2.1 Vatten innan och under första århundradet

Då ύδωρ förekommer så pass mycket i samband med Jesus verksamhet och liv i Johannesevangeliet måste vi söka förstå vad för roll och betydelse vatten överhuvudtaget hade för författaren och den kontext som hen verkade i. Därför kommer följande avsnitt handla om vatten under första århundradet med utgångspunkt i en historisk kontext. Den stora delen av det här avsnittet kommer att utgå från HB på grund av att författaren skriver till en miljö som där både kristustroende och judar förekommer när evangeliet tillkom mellan 90 och 110 v.t.

Det finns olika traditioner och källor för varifrån människorna under första århundradet får sin historia ifrån. En judisk kontext har den hebreiska bibeln att förhålla sig till, med Torah som viktigaste skrift, men vi har också de grekiska myterna i den hellenistiska världen som ger av sin tradition och historia. Vattnet är onekligen en bokstavlig källa till liv som inte bara ge människan någonting att dricka utan också mat från grödor. Det är alltså inte ovanligt i vissa fall att framförallt floder anses vara heliga då de faktiskt kommer med källan som leder till liv. I en egyptisk sång som kallar Nilen “the Lord of the water which brings greenness” görs detta mycket tydligt och även i den grekiska världen fanns det en rik

mytologisk värld med gudar och nymfer kopplade till dessa floder.¹⁸ Tanken om vattnets renande effekter var också påtaglig i både den egyptiska världen, där framför allt olika former av kultisk rening av kungen, präster och döda utfördes, men även i den hellenistiska världen utfördes detta i form av kutymen att låta sina händer tvättas innan bön.¹⁹

I den gammaltestamentlig-judiska världen trycks det på hur vatten är en bristvara i regionen och att samla och spara på vatten är en livsavgörande nödvändighet som likställdes med det livsnödvändiga brödet. Många exempel på detta finns i hebreiska bibeln varav några är:

*Ni skall tjäna Herren, er Gud, då skall jag välsigna brödet du äter
och vattnet du dricker och hålla sjukdomar borta från dig. - 2 Mos 23:25*

*Se, Härskaren Herren Sebaot skall beröva Jerusalem och Juda stöd och stöttepelare:
all tillgång på mat, all tillgång på vatten - Jes 3:1*

Gå ut till de törstande med vatten, ni som bor i Tema, möt de flyende med bröd! - Jes 21:14

Aldrig gav du den törstande vatten, den hungrige nekade du bröd. - Job 22:7

Gud kan alltså vara den som utlovar människan tillgång till bröd och vatten vilket gör det extra intressant, då det kopplar tillgången till dessa med Gud. Om det vore en gudomlig koppling är svårt att avgöra på det här utrymmet, men här väcks iallafall tanken om att Gud är kopplad till det vatten som finns i världen. I berättelsen om hur Gud skapar världen är vatten redan med i startgroparna i den andra versen (1 Mos 1:2) och hur sedan vattnet skall vimla av levande varelser (1 Mos 1:21). I den judiska traditionen med berättelserna om hur världen skapades, Noas ark och syndafloden, samt Moses som delar röda havet är dessa uppfattningar om vatten djupt rotade. Det kan alltså finnas viktiga kopplingar till hur människorna har sett på vatten som t.ex. tillgång och resurs som människorna och författaren till Johannesevangeliet har haft starka associationer till.

För att återgå till det här med törst, visas den i Psaltarens 42:a kapitel då det är just efter Gud som människan törstar:

Som hjorten längtar till bäckens vatten, så längtar jag till dig, o Gud. Jag törstar efter Gud, efter den levande Guden. När får jag komma, när får jag träda fram inför Gud? - Ps 42:1-2

¹⁸ Kittel, Gerhard, Friedrich, Gerhard, Bromiley, Geoffrey W. & Pitken, Ronald E. (red.), *Theological dictionary of the New Testament. Vol. 8 T-Y*, Eerdmans, Grand Rapids, Mich., 1972, *ὕδωρ*, Goppelt, 1972 s.316

¹⁹ TDNT, 1972 s.317

Människan har en längtan att få höra till och vara Gud nära. Det finns också en motsvarande önskan från den andra parten hos Gud om vi ska förstå det som sägs i Jeremias andra kapitel:

Ty mitt folk har begått en dubbel synd: de har övergett mig, källan med det friska vattnet, och huggit ut cisterner, cisterner som spricker och inte håller vatten. - Jer 2:13

Gud har en längtan efter sin skapelse och människorna, som är skapade till Guds avbild, vill söka sig till Skaparen. Det vittnas alltså i hebreiska bibeln om en relation mellan Gud och människan och vatten finns där som ett medel mellan dem.

I det här avsnittet har tankar kring vatten innan och under det första århundradet lyfts för att söka få en förståelse för författaren i Johannesevangeliet och om vad hen kan ha haft för traditioner med sig. Genom att se till paralleller i den hebreiska bibeln har vi närmat oss den judiska traditionen som författaren med stor sannolikhet hade insikt i. Det som visas under detta avsnitt är att människan haft kopplingar mellan Gud och vatten som en som tillgodoser vattnet, liknas vid vatten och vatten med renande förmågor.

2.2 Ett förslag till kategorisering av ὕδωρ i Johannesevangeliet

En fråga som denna uppsats ställs inför är: Vad är den generella platsen för vattnet som symbol och/eller metafor i Johannesevangeliet? Den första uppgiften blir att sortera och kategorisera dem 18 verser och platser som ὕδωρ förekommer för att sedan distingera dem ifrån varandra. Det som eftersöks är om det finns några belägg för en tolkning av att det finns en underliggande mening när ὕδωρ används i berättelsen. Denna typ av kategorisering är snabb för att avgränsa arbetet och för att hitta några nyckelpunkter som kan vara till hjälp för att förstå vad författaren ville få sagt. I BDAG har det gjorts en uppdelning av ordet i kategorierna 1. Bokstavlig betydelse där vatten är ett fysiskt ting, och 2. Ett transcendent livgivande medium.²⁰ Framförallt den första ligger väldigt nära den kategorisering som jag har valt att använda mig av och jag ser den tillsammans med BDAGs kategori 2 som ett komplement till den kategorisering som jag låter göra nedan. Detta förarbete och insamlande av data som kommer att användas till analysen som följer ger ett underlag för vad som anses vara mest relevant för frågeställningen i just denna uppsats. Även en annan typ av kategorisering skulle kunna föras, men den här kommer att baseras på min tolkning av verserna i första anblick som kommer resultera i det första uppdelandet. Denna uppdelning kanske inte skulle te sig alls likadant om jag hade andra förförståelser av texterna där verserna förekommer vilket är viktigt att poängtera. Jag kommer inte in med ett 'clean sheet' utan är färgad av hur jag uppfattat och läst dessa berättelser sen innan.

²⁰ Walter Bauer och Frederick W. Danker, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 3. ed. (Chicago: Univ. of Chicago Press, 2000), s.1023-1024

Genom att ställa upp alla 18 gånger som ordet ύδωρ förekommer kan vi få en lista som ser ut som följer där grön markering har en "direkt" betydelse och blå markering har en "symbolisk" betydelse vilket förklaras nedan efter kategoriseringen:

- Joh 1:26** Johannes svarade: "Jag döper med vatten. Mitt ibland er står en som ni inte känner,
- Joh 1:31** Jag kände honom inte, men för att han skall bli sedd av Israel har jag kommit och döper med vatten."
- Joh 1:33** Jag kände honom inte, men han som sände mig att döpa med vatten sade till mig: 'Den som du ser Anden komma ner och stanna över, han är den som döper med helig ande.
- Joh 2:7** Jesus sade: "Fyll kärlen med vatten", och de fyllde dem till brädden.
- Joh 2:9** Värden smakade på vattnet, som nu hade blivit vin. Eftersom han inte visste varifrån de kom - men det visste tjänarna som hade öst vattnet - ropade han på brudgummen
- Joh 3:5** Jesus svarade: "Sannerligen, jag säger dig: den som inte blir född av vatten och ande kan inte komma in i Guds rike.
- Joh 3:23** Också Johannes döpte; det var i Aion nära Salim, där det var gott om vatten, och folk kom dit och blev döpta.
- Joh 4:7** En samarisk kvinna kom för att hämta vatten. Jesus sade till henne: "Ge mig något att dricka."
- Joh 4:10** Jesus svarade henne: "Om du visste vad Gud har att ge och vem det är som säger till dig: Ge mig något att dricka, då skulle du ha bitt honom, och han skulle ha gett dig levande vatten."
- Joh 4:11** Kvinnan sade: "Herre, du har inget att hämta upp det med och brunnen är djup. Varifrån tar du då det levande vattnet?"
- Joh 4:13** Jesus svarade: "Den som dricker av det här vattnet blir törstig igen.
- Joh 4:14** Men den som dricker av det vatten jag ger honom blir aldrig mer törstig. Det vatten jag ger blir en källa i honom, med ett flöde som ger evigt liv."
- Joh 4:15** Kvinnan sade till honom: "Herre, ge mig det vattnet, så att jag aldrig blir törstig och behöver gå hit efter vatten."
- Joh 4:46** Han kom alltså tillbaka till Kana i Galileen, där han hade gjort vattnet till vin. En man i kunglig tjänst hade en son som låg sjuk i Kafarnaum.
- Joh 5:7** Den sjuke svarade: "Herre, jag har ingen som kan hjälpa mig ner i bassängen när vattnet börjar svalla. Medan jag försöker ta mig dit hinner någon annan ner före mig."
- Joh 7:38** Den som tror på mig, ur hans inre skall flyta strömmar av levande vatten, som skriften säger."
- Joh 13:5** Sedan höll han vatten i tvättfatet och började tvätta lärjungarnas fötter och torka dem med handduken som han hade bundit om sig.
- Joh 19:34** utan en av soldaterna stack upp sidan på honom med sin lans, och då kom det ut blod och vatten.

För att kunna välja ut perikop att analysera som passar uppsatsens frågeställning bär jag med mig sex stycken frågor som ska göra det tydligt om vilka verser som bär en gemensam nämnare, vatten och Jesus undervisning.

1. Definiera de olika användningarna av vatten och sätt in i kategorier (direkt, indirekt, symboliskt)
2. Tolka frekvensen av ordets användning genom evangeliet
3. Sortera upp användningarna, finns det en tyngd åt något håll?
4. Finns det några språkliga problem i versen eller i berättelsen som kan påverka förståelsen av texten?
5. Vem handlar/talar i texten?
6. Finns det referenser till HB i texten?

De gröna och blå markeringarna har till syfte att distingera på vilka olika sätt ὕδωρ används av författaren. Den gröna markeringen, som vi tills vidare kan kalla kategori ett, är menad till de ställen då ὕδωρ används i en direkt mening, ex vardaglig och materiell, medans den blå markeringen, som vi kan kalla kategori två, indikerar att ordet har en symbolisk, metaforisk eller en gudomlig betydelse. Alltså någonting som pekar på något mer än bara vatten i sig och sin fysiska form. Precis som det nämndes ovan kan en kategorisering av detta slaget få olika resultat beroende på vem som gör den och det som presenteras här är alltså hur jag skulle kategorisera ὕδωρ baserat på min första anblick. En mer djupgående indelning, där t.ex. varje vers analyseras utifrån den rådande kontexten i berättelsen, skulle kunna göras, men kräver mer tid och utrymme än vad som finns i det här arbetet.

Det som vi kan se först och främst genom att ställa upp alla verser på det här sättet är att ordets frekvens sjunker allt som evangeliet kommer framåt i sin berättelse. Det ser alltså mer grönt ut i början medans det motsvarande blå gör mer anspråk i slutet av evangeliet. I början förekommer ordet som mest i en direkt mening, i kategori 1, där berättelserna handlar om Jesus första verksamhet och hans första under, vinundret i Kana.

Det finns en tydlig progression och händelseförlopp som ὕδωρ går igenom i Joh med en utgångspunkt i dop och rening. Detta följs upp av tillgången till det levande vattnet som går att hämta hos Jesus. Därefter går det vidare till att vattnet i själva verket representeras av Jesus, som ger nytt liv och möjligheten till en ny början. Slutligen når händelseförloppet ett

slut där vatten bokstavligt talat kommer ur Jesus när en romersk soldat sticker honom med en lans i sidan. Detta händelseförlopp är intressant att se och framkommer inte lika tydligt i en enkel läsning, utan kräver att en uppställning, liknande denna ovan, visar på progressionen. Precis som Culpepper noterat, och som nämns under avsnittet 'forskningsläge', är det sjunkande användandet av ὕδωρ i Joh uppmött med en expanderande betydelse alltså berättelsen fortlöper.²¹ Det kan alltså vara ett grepp författaren använder sig av att etablera en förståelse för ordet i just detta evangelium.

En annan kategorisering som jag har valt att göra är att markera alla gånger ὕδωρ kommer från Jesus själv när han talar. De består av sju av de 18 gånger som det förekommer i Joh. Dessa är även markerade med **fetstil** i listan ovan. Två av dessa är placerade i kategori 1 och två stycken i kategori 2. Det som blir intressant när en tittar på dessa verser är att två stycken av berättelserna blir särskilt framträdande: Jesus samtal med Nikodemos i det tredje kapitlet och Jesus möte med den samariska kvinnan vid Sykars brunn i det fjärde kapitlet. Det dessa berättelser delar gemensamt att ὕδωρ befinner sig i kategori 2 samt att de är inkluderade i någonting som Jesus säger. Det finns alltså ett underlag för en läsning där Jesus bedriver undervisning i dessa perikop genom att enbart titta på just dessa verser som finns med i listan ovan.

Vad räknas då som undervisning i detta fallet? När Jesus säger åt tjänarna vid bröllopet i Kana att fylla upp stenkärnen med vatten (2:7) är det en situation där Jesus snarare kan uppfattas som att han ger en order av något slag, eller någonting som tjänarna utför efter råd från Jesus mor (2:5). Däremot i de två berättelserna med Nikodemos (Joh 3:1-12) och den samariska kvinnan vid brunnen (Joh 4:7-26) förs det ett enskilt samtal mellan Jesus och personerna, samt att dessa personer får genom samtalet med Jesus även en form av lärdom med sig.

Jag har valt att avgränsa mig till dessa fyra perikop, 3:1-12; 4:7-26; 7:37-39; 13:5-17 för att de har en tydlig del i den diskurs som handlar om att Jesus använder sig av vatten i sin undervisning och att det finns mer att hämta från ordet än enbart vattnets närvaro i berättelsen.

Ser en till kontexten i berättelserna som ovanstående verser befinner sig i är det i resterande verser som inte blivit utvalda där Jesus talar, som det snarare är Jesus underverk

²¹ Culpepper s.137

som är i fokus. Det är alltså inte en oral lärdom som ges till människorna, utan någonting som snarare ska visa på att han är Guds son och sänd av Gud. När Jesus tvättar lärjungarnas fötter är det inte enbart genom att tala som han undervisar lärjungarna, utan också genom handling, då han visar hur dem ska leva i gemenskap som jämlikar med varandra. Därför är även den perikopen av intresse som undervisning för den här uppsatsen.

Onekligen har vattnet en viktig plats i detta evangelium när de verkar vara en del av alla de olika skeendena i historien om Jesus, redan från början av hans verksamhet till slutet på korset. Det skulle kunna göras analyser av alla perikop där ύδωρ förekommer, men det är ett arbete som är för stort för det utrymme som ges i denna uppsats. Därför har jag valt ut dem berättelser och perikop där ύδωρ haft en viktig del i Jesus undervisning. Dessa har valts ut för att det är ord som Jesus yttrar i berättelsen och de är kopplade till någonting som sträcker sig utanför den verklighet som berättelsen utspelar sig. Även de andra välkända berättelserna såsom vinundret i Kana (Joh 2:1-11), den sjuka mannen vid Betesda som botas (Joh 5:1-9), hur Jesus går på vatten (Joh 6:16-21) och hur blod och vatten kommer ut från Jesus sida på korset (Joh 19:34) öppnar upp för mer analys om vilken plats vattnet har i dem berättelserna, men som inte går under den benämning av undervisning som gjorts ovan.

Det jag har gjort i detta avsnitt är att genom en kategorisering tagit fram fyra perikop där Jesus använder vatten som en del av sin undervisning. Genom att undersöka perikopen med hjälp av frågor som jag reflekterat kring där ordet för vatten har förekommit har jag kunnat distingera vilka verser som varit av intresse för uppsatsens frågeställning. Det som följer nu i kommande avsnitt är analyser av de fyra perikopen som valts ut.

2.3 Född av vatten - 3:1-12

I Johannes tredje kapitel har Jesus ett samtal med fariséen Nikodemos, en medlem i judarnas råd, som besöker Jesus för att säga att han verkligen är från Gud och att ingen kan göra sådana tecken om inte Gud är med honom. Jesus svarar då "Sannerligen, jag säger dig: den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike.", varpå Nikodemos svarar med frågan "Hur kan någon födas när han är gammal? Han kan väl inte komma in i moderlivet och födas en gång till?". Här kommer då vattnet in i bilden genom Jesus svar:

"Sannerligen, jag säger dig: den som inte blir född av vatten och ande kan inte komma in i Guds rike." - Joh 3:5

Det är just den femte versen som är av intresse för denna uppsats då det är den som innehåller ὕδωρ och är en nyckel i den undervisning som Nikodemos får ta del av i samtalet med Jesus. Det är här vi vill söka förstå vad Jesus försöker berätta om det vatten som en ska bli född ur.

Textkritik

Textkritikmässigt finns det inte några alternativa läsarter enligt utgåvan av GNT som använts för arbetet med denna perikop.

Språkliga problem

Även en jämförelse med 1917 års översättning och Bibel 2000 visar det ingen betydande skillnad på perikopens svenska översättningar. Samma sak gäller en jämförelse med den engelska översättningen i New International Version..

Litterär kontext

Den kontext som versen i denna evangelietext utspelar sig i är ett möte och samtal mellan Jesus och fariséen Nikodemos som kommer om natten för att berätta om hur han verkligen tror att Jesus är sänd av Gud.

Det som beskrivs innan perikopen är hur Jesus rensar templet (Joh 2:13-25) och att resultatet blir att många kommer till tro på honom efter det. Det fortsatta samtalet mellan Nikodemos och Jesus efter perikopen blir ett uppbyggande för de som idag kallas "Lilla

bibeln” (Joh 3:16) där Jesus berättar om Människosonen och hur Gud har sänt honom till världen för att dem som tror ska ha evigt liv.

Struktur

Perikopen är uppbyggd för att förtydliga att det är genom Jesus som människan kan komma till Guds rike. Nikodemos del i judarnas råd ifrågasätts av Jesus när han inte förstår hur en andra födelse ska gå till. Här följer ett exempel på en uppdelning som kan göras i perikopen:

- 1-2 Inledning med presentation av Nikodemos och bilden av Jesus som sänd av Gud, och miljön för mötet beskrivs.
- 3 Jesus svarar med hur en kan se Guds rike och dess nödvändighet.
- 4 Nikodemos kommer med två följdfrågor som inte är av jordisk mening.
- 5-8 Jesus svarar med ett förtydligande om det köttliga som är jordiskt och förgängligt, samt det andliga som är oförgängligt och knutet med Gud.²²
- 9 Nikodemos följdfråga som uttrycker hans svårigheter att tro.²³
- 10-12 Jesus svarar och ifrågasätter Nikodemos roll som “lärare för Israel” .

²² Kieffer, René, *Johannesevangeliet 1-10*, EFS-förl., Uppsala, 1987 s.77

²³ Kieffer s.78

Paralleller NT

För att undersöka vilka paralleller till andra nytestamentliga texter som finns så är det just versen där ordet ὕδωρ förekommer som har valts ut och till Joh 3:5 är det två paralleller till två av Paulus brev:

Så har somliga av er levt, men ni har låtit tvätta er rena, ni har helgats och gjorts rättfärdiga genom Herren Jesu Kristi namn och genom vår Guds ande. - 1 Kor 6:11

räddade han oss – inte därför att vi gjort några rättfärdiga gärningar utan därför att han är barmhärtig – och han gjorde det med det bad som återföder och förnyar genom den heliga anden. - Tit 3:5

I dessa paralleller är de gemensamma nämnarna med det vatten som beskrivs och berättas om i Johannesevangeliet att det kommer till människan genom Jesus, dess renande syfte, heliga anden och rättfärdighet. Det går att se att det finns en konsensus om att det är genom Jesus som människan blir renad, rättfärdiggjord och att medlet är den heliga anden. I Joh 3:5 är det processen att bli född av vatten, som kommer från Jesus Kristus med anden, som gör att människan får komma in i Guds rike.

Paralleller HB

Det finns en parallell till Hebreiska bibeln som är av intresse för just denna perikop och det är den femte versen som vi hittar i Hesekiel:

Sedan skall jag bestänka er med rent vatten och göra er rena. Ni har orenat er med alla era avgudabilder, men jag skall göra er rena. Jag skall ge er ett nytt hjärta och fylla er med en ny ande. Jag skall ta bort stenhjärtat ur kroppen på er och ge er ett hjärta av kött. Med min egen ande skall jag fylla er. Jag skall se till att ni följer mina bud och håller er till mina stadgar och lever efter dem. - Hes 36:25-27

Vattnets koppling med anden nämns alltså även i de äldre skrifterna och dessa är även tydligt kopplade med rening. Betoningen på det rena vattnet i Hes 36:25 kanske kan kopplas med de rituella reningsbaden, *miqvaot*. Dessa hade under Jesu tid inte några avlopp och vattnet antogs bytas ut väldigt sällan vilket bidrog till att det samlades mycket smutsigt vatten och bakterier där, vilket leder vidare till spridning av sjukdomar.²⁴ Denna medvetenhet om spridningen av sjukdomar kanske var vedertagen och därför försöker Hesekiel betona detta

²⁴ Wassén, Cecilia & Hägerland, Tobias, *Den okände Jesus: berättelsen om en profet som misslyckades*, 2016, 2016 s.31-32

absolut rena vatten med det vatten som kommer att bestänkas från Gud. Det kan vara med denna förståelse som författaren i Joh vill beskriva det vatten som Jesus talar om i Joh 3:5.

Huvudbegrepp och idéinnehåll

Här ställs läsaren direkt inför en frågan: vad innebär det att vara född av vatten? Nikodemos tycks uppfatta det som att Jesus syftar till betydelsen av att födas på nytt, men i den grekiska texten har grundordet ἄνωθεν både betydelsen *på nytt* men också *ovanifrån*.²⁵ Det kan då alltså vara att Nikodemos tänker sig enbart det ena, av ordets innebörder som är direkt kopplat till det jordiska. Nikodemos verkar finna sig i en liknande situation som tjänaren vid bröllopet i Kana (Joh 2:1-11) som inte förstod varifrån vinet kom ifrån.

Allt detta för att peka på dopet som en potentiell pånyttfödelse och då får ὕδατος i denna perikop en symbolisk betydelse, även om den i första hand kan ses som ett direkt syftande på vatten som ett verktyg eller ting för att genomföra ett dop.

Vad menas med symbolik? För att få reda på det behöver vi definiera vad som menas med symbol. Det går att slå upp ordet symbol och få förklaringen: "...medel att åskådliggöra och förkroppsliga det transcendenta."²⁶ Alltså går det att tolka ὕδωρ olika beroende på hur och var de används. Det kan alltså bli olika betydelser i olika kontexter. Detta är en av ingångarna som behöver användas för att hitta vad Jesus säger i sin undervisning när ὕδωρ får vara en symbolisk bild för någonting i frågeställningen som behandlas.

Att födas av vatten och att göra en koppling till dopet är ganska enkelt med tanke på att Jesus dop behandlades två kapitel tidigare i det första kapitlet av evangeliet. Det är färskt i huvudet och det pekar på att det är svaret på den inledande frågan om vad det innebär att vara född av vatten. Men om vi skulle prova att tänka att det inte skulle vara dopet som Jesus syftade på, vad skulle det då kunna vara? Fariséen Nikodemos har med stor trolighet mycket god kunskap om Torah och berättelserna där. En historia som alla judar med stor säkerhet känner till är skapelseberättelsen. Redan i världens skapelse och i första kapitlet av Första Mosebok spelar vattnet en avgörande roll och skulle därmed kunna vara en annan lösning till hur en kan tolka vattnet i berättelsen ovan.

Gud sade: "Vattnet skall vimla av levande varelser, och fåglar skall flyga över jorden, under himlavalvet." - 1 Mos 1:20

²⁵ Kieffer, 1987 s.76-77

²⁶ NE.se, "Symbol", åtkomst 10 augusti 2018

Det är alltså från vattnet livet började i Guds skapelse. Det som går att fundera över här är alltså om det enbart är av betydelsen att vattnet är kopplat till dopet som Jesus menar i samtalet med Nikodemos och inte också, eller kanske istället, tanken om att alla människor är födda och kommer från vatten från första början.

Tidshistorisk och isagogisk belysning

I den här perikopen markeras skillnaden mellan det etablerade och gamla som Nikodemos som judisk rådsmedlem och lärare representerar, och läran om den nya födelsen av vatten och ande som Jesus representerar. Jesus förnekar inte Nikodemos kunskap men ifrågasätter att den inte sträcker sig längre än det jordiska (Joh 3:10). Det finns en vanligt förekommande fördom om att fariséerna var emot Jesus verksamhet, men Nikodemos kommer här i denna perikop som en representant för rådet med en positiv inställning till Jesus och trycker på hans utvaldhet som sänd av Gud.²⁷

Sammanfattning

Genom att göra en mindre interpretation av perikopen Joh 3:1-12 har jag sökt lyfta vilken plats vattnet har i Jesus samtal med Nikodemos och vad dess symbolik har med Jesus undervisning om att bli "född av vatten" att göra. Det som framkommit är att Jesus vill trycka på att det finns en födelse som inte är jordslig utan är utanför världen och att den kommer genom honom. I den här perikopen finns det grund att tänka att det är dopet som Jesus syftar på i sin undervisning till Nikodemos. Dopets tema och händelse är färskt hos läsaren och talet om en ny födelse och andens del gör att det blir svårt att se att vattnet skulle ha en annan roll här.

²⁷ Kieffer s.81

2.4 *Det levande vattnet* - 4:7-26 & 7:37-39

Perikoperna för den här analysdelen som kommer att undersökas närmare är 4:7-26 och 7:37-39 som båda har det gemensamma begreppet “levande vatten”. Då det är ett upprepat begrepp som jag ser som mer av ett etablerande av begreppet kommer den förstnämnda av perikoperna att behandlas först, och sedan kommer den andra i det sjunde kapitlet att behandlas som en av parallellerna till det fjärde kapitlet.

Textkritik

Det går att hitta fem notiser om textkritik i GNT gällande 4:7-26, men ingen av dem har någon koppling till verserna som kan påverka förståelsen av ὕδωρ i berättelsen.

I perikopen dyker begreppet “levande vatten” upp tre ggr och enligt utgåvan av den grekiska grundtexten som används i den här uppsatsen ser begreppet ut som följer:

Joh 4:10	ὕδωρ ζῶν,	ingen bestämd artikel
Joh 4:11	ὕδωρ τὸ ζῶν,	bestämd artikel
Joh 7:38	ὑδατος ζῶντος,	1. Genitiv, singularis, neutrum
2. Particip, singularis, neutrum

Begreppet används inte på något avvikande sätt och kan tolkas som att användningen i det sjunde kapitlet etablerar förståelsen av begreppet genom att Jesus använder sig utav det igen utan att gå djupare in på vad det innebär.

Språkliga problem

Angående språkliga problem finns det inga betydande skillnader i översättningarna mellan Bibel 2000, 1917 års översättning och New International version för denna perikop. Dock har dem i översättningen från 1917 valt att byta ut ordet “levande” till “friska” i den 11:e versen. Att översätta τὸ ζῶν och göra bedömningen att någonting är friskt kan tyckas vara ganska oklart och inte helt motiverat. Någonting med liv kan också vara sjukt om en vill hårdra det. Det är också bara då i den 11:e versen som det har översatts med “det friska vattnet”. Ett annat perspektiv är att kvinnan ser det friska vattnet som att det är från en cistern eller källa där det inte finns stillastående vatten som blir dåligt med tiden, och då går det kanske att motivera 1917 års översättning med “friskt”.²⁸

²⁸ Beasley-Murray, George Raymond (red.), *Word biblical commentary. Vol. 36, John*, 2. ed., Thomas Nelson Publishers, Nashville, 1999 s.60

Litterär kontext

Innan Jesus möte med den Samariska kvinnan får vi läsa om Johannes döparens sista vittnesbörd och hur Jesus lämnar Judeen för att ta sig till Galileen på vägen genom Samarien. Det som händer efter samtalet i perikopen är att den fortsätter med att Jesus visar att han vet hur många män hon har haft, och hur hon sedan berättar att hon ser att han är en profet. Sedan kommer även lärjungarna tillbaka och är förvånade över att han talar med kvinnan.

Struktur

Mötet mellan den samariska kvinnan och Jesus är precis som i perikopen som analyserades ovan med Nikodemos, en undervisning som grundar sig i ett missförstånd mellan Jesus och den han möter.²⁹ Samtalet går ut på att missförståndet kring vattnet ska förklaras och besvaras och slutar sedan med att missförståndet reds ut och frågan har tydliggjorts. En pedagogisk metod från Jesus håll för att den han möter ska förstå den djupare innebörden av det han säger. Det intressanta med det här mötet mellan Jesus och kvinnan är att samtalet börjar med att det är Jesus som är törstig och ber om att få något att dricka, men att det slutar med att det är kvinnan som ber Jesus om vatten att dricka. Ett vatten så att hon aldrig mer blir törstig och behöver besöka källan för att hämta vatten. Det som också skulle kunna läsas in är att det som Jesus törstar efter vid sin första fras till kvinnan är att han indikerar att han törstar efter att få väcka och släcka hennes törst med detta levande vatten.³⁰ Det kan mycket väl vara så, men om vi ska tänka oss att Jesus är människa och ska orka utföra sitt uppdrag och kall på jorden måste även han få sig något att dricka emellanåt.

²⁹ Kieffer s.110

³⁰ Jones s.98-99

Paralleller NT

Joh 4:10 har tre nytestamentliga paralleller där en av dem befinner sig i samma evangelium och två i uppenbarelseboken.

*Den som tror på mig,
ur hans inre skall flyta
strömmar av levande vatten,
som skriften säger.” - Joh
7:38*

*han sade till mig:
”Det har skett. Jag är A och O,
början och slutet. Jag skall låta
den som törstar dricka fritt ur
källan med livets vatten.
- Upp 21:6*

*Och Anden och
bruden säger: ”Kom!” Och
den som hör det skall säga:
”Kom!” Och den som törstar
skall komma. Och den som vill
skall fritt få dricka av livets
vatten. - Upp 22:17*

Den första parallellen är den tredje gången i evangeliet som begreppet “levande vatten” nämns och går att se som ett etablerande av begreppet. Det används i en undervisande kontext där Jesus uppmanar folket under lövhyddefestens sista dag och drog människors uppmärksamhet till sig. Denna vers själv i det sjunde kapitlet har fyra egna paralleller till hebreiska bibeln som lyfts under nästa avsnitt.

Joh 4:14 har två paralleller till nya testamentet som båda också befinner sig i Johannesevangeliet, varav en är ovannämnda Joh 7:38; samt;

Jesus svarade: “Jag är livets bröd. Den som kommer till mig skall aldrig hungra, och den som tror på mig skall aldrig någonsin törsta.. - Joh 6:35

Utan bröd och vatten överlever inte människan. Men det Jesus säger här är att det inte bara är i den fysiska meningen som en människa lever, utan även själsligt. Det är genom människans tro på Jesus och hans budskap som dem kommer att bli själsligt mättade och få sin törst stillad.

Paralleller HB

I avsnittet ovan nämndes parallellen för Joh 4:10 och Joh 7:38 som har fyra egna paralleller till hebreiska bibeln och då uppsatsen använder sig av en intertextuell metod är det av stort intresse att undersöka dessa paralleller närmare. Även Joh 4:14 delar en av parallellerna nedan.

*Jublande skall ni ösa vatten ur
räddningens källor. - Jes 12:3*

*Jag skall gjuta vatten över törstande
mark, floder av vatten över torrt land,
och jag skall utgjuta min ande över dina barn, min
välsignelse över dina ättlingar. - Jes 44:3*

Herren skall alltid leda dig, han mättar dig i ödemarken och ger styrka åt benen i din kropp. Du skall bli som en vattenrik trädgård, en oas där vattnet aldrig sinar. - Jes 58:11

Den dagen skall friskt vatten strömma ut från Jerusalem, hälften mot östra havet och hälften mot västra havet. Sommar och vinter skall det vara så. - Sak 14:8

Dessa paralleller till profetböckerna Jesaja och Sakarja berättar om vatten som en räddande, efterlängtd och livsavgörande resurs. I Jes 44:3 betonas även gjutandet av vatten och utgjutandet av anden som en välsignelse från Gud. Parallellen mellan Joh 4:14 och Jes 58:11 trycker också på hur det är Gud som tillgodoser vattnet åt människan.

Huvudbegrepp och idéinnehåll

En genomgång av händelseförloppet i berättelsen börjar med att Jesus som är törstig och trött kommer till Jakobs källa, belägen i staden Sykar, efter att ha vandrat. Tidpunkten är mitt på dagen, då solen står som högst på himlen och det är som tyngst att vistas ute. Då kommer det en samarisk kvinna till platsen för att hämta vatten och Jesus ber henne att ge honom något att dricka. Detta förvånar kvinnan att någon skulle vilja ha något vatten ifrån henne, eller ha någonting med henne att göra över huvud taget. Då hon var från ett annat folk försökte hon hålla sig avsides, därav att hon besöker källan den tiden på dygnet då inga andra är där. Samarierna uppfattades även som orena och uttrycket i grundtexten συγγρῶνται, "*ha något med att göra*" kan också betyda "*använda något tillsammans*", vilket kan ge förståelsen av varför kvinnan reagerar starkt.³¹ Hon frågar Jesus hur han som jude kan be henne om vatten och Jesus svarar med att förklara att om hon visste vad Gud har att ge och vem det är som ber henne om vatten, hade hon själv bett om att få levande vatten av honom. Här händer då någonting hos kvinnan. Hon misstänker att Jesus troligtvis är någon form av profet och tilltalar honom som 'Herre' och frågar hur han kan hämta detta levande vatten och varifrån han tar det. Hon ifrågasätter också om han skulle vara större än Jakob, deras fader, som hade gett brunnen åt dem. Då svarade Jesus: "Den som dricker av det här vattnet blir törstig igen. Men den som dricker av det vatten jag ger honom blir aldrig mer törstig. Det vatten jag ger blir en källa i honom, med ett flöde som ger evigt liv." (Joh 4:13-14) Jesus gör alltså skillnad på det vatten som finns i källan hos dem och det levande vatten som människan får av honom som en aldrig blir törstig av igen. Källan som kvinnan och Jesus befinner sig

³¹ Kieffer s. 103

vid är kopplad till en tradition till Jakob och tillgodoser ett viktigt och basalt fysiskt behov, medans det som Jesus erbjuder är någonting spirituellt och som kommer flöda upp inom människan.³² Kvinnan är nu övertygad, även hon vill ha av detta levande vatten att hon inte ska behöva komma och hämta vatten i källan. Här skiljer hon sig från Nikodemos som läsaren möter i kapitlet innan, då hon faktiskt frågar Jesus om det som han säger att han kan erbjuda, vilket Nikodemos aldrig gjorde.³³ Samtalet fortsätter mellan dem och slutar med att kvinnan får höra från Jesus själv att han är Messias, vilket resulterar i att hon lämnar sin vattenkruka vid källan för att söka upp människorna i staden. Detta är första gången i evangeliet som Jesus erkänner vem han är.

Vad är då det här levande vattnet? Vad innebär det egentligen? Listar vi upp dem egenskaper som Jesus beskriver detta vatten med får vi fram 1. Blir aldrig mer törstig av, 2. Blir till en källa i människan, 3. Ett flöde som ger evigt liv. Det är väldigt stora egenskaper och dem är nycklar för att komma närmare vad vattnet i detta begrepp innebär. Var och en av dessa egenskaper kan alltså förtydliga vad levande vatten innebär:

1. Att inte bli törstig igen innebär att ett behov tillgodoses och i detta fallet är det behovet av att släcka sin törst med hjälp av vatten från en källa.
2. Att dricka detta levande vatten resulterar i att det blir till en källa i människan. En källa som även andra människor skulle kunna ta del av.
3. Denna källa skulle skapa ett flöde som kan släcka törsten mer än oändligt och vilket resulterar i att människan kan få evigt liv genom det. Även detta innebär att detta levande vatten som ger evigt liv räcker både för en själv, men också för att tillgodose andra.³⁴

Om vi använder oss av Stembergers distingerade av symbol och tecken (se avsnitt 1.6) kan vi säga att i dessa berättelser kan levande vatten vara kopplade till en eskatologisk förväntan om en bättre framtid, vilket innebär att det inte informerar något om vattnets natur, vilket sedan skulle innebära att i denna berättelse skulle vatten vara ett tecken och inte en symbol.

³² Jones s.109

³³ Jones s.100

³⁴ Jones s.100

Perikopen Joh 4:7-26 är det längsta samtalet mellan Jesus här med en människa i Nya Testamentet och är ofta använt i olika analyser med feministiskt perspektiv där samtalet inte enbart förs med en kvinna utan med en person från ett annat folk. Det är det längsta, men ändå har kvinnan inte fått ett namn i texten. Om en ser till hur Paulus blev hedningarnas apostel signalerar Jesus här att även folk utanför den judiska traditionen är inräknade i att få tillgång till Guds rike. Även dem ska få dricka av det levande vattnet. I människornas värld hade kanske inte kvinnan ett namn värt att skriva ner eller minnas, men Jesus visar ändå på att även hon har tillgång till det levande vattnet som kommer från Jesus Kristus.

På vilket sätt skulle detta vatten förändra kvinnans liv? Hon skulle bli befriad från bördan av att tillhöra ett annat folk och vara tvungen att besöka brunnen för att hämta vatten under den jobbigaste stunden på dagen. Jesus undervisning i detta möte är mycket speciellt i den här berättelsen, han möter en kvinna av ett annat folk och förklarar att även hon har möjlighet till det vatten som han har att erbjuda, samtidigt kan hon erbjuda det jordiska vattnet till honom. Människan behöver kanske inte enbart Jesus för att överleva jordiskt, utan klarar sig i max tre dygn utan att få i sig vätska. Men är det verkligen vatten då som Jesus talar om här? När Jesus jämför vattnet i källan med det vatten som han erbjuder gör han också en jämförelse mellan två olika traditioner. Källan i Sykar är en representation av judendomen vilket tydliggörs när kvinnan förvånas över att ge vatten till Jesus som är jude. Det levande vattnet representerar någonting nytt som Jesus kommer med och som kan delas av både judar och samarier.³⁵

Sammanfattning

Under det här avsnittet har begreppet "levande vatten" studerats i perikoperna Joh 4:7-26 och 7:37-39. Genom att göra en mindre interpretation har Jesus möte med den samariska kvinnan berättat om hur Jesus öppnar upp gränserna för vilka som är välkomna att ta del av det levande vattnet som finns att ta del av genom att tro på honom. Analysen har också visat att Jesus etablerar och befäster uttrycket när han i kapitel sju använder sig av begreppet *levande vatten* utan att ge det en djupare förklaring.

³⁵ Jones s.110

2.5 *Jesus tvättar lärjungarnas fötter - 13:5-17*

Texten om hur Jesus tvättar lärjungarnas fötter skiljer sig från de andra perikopen som behandlats då Jesus undervisar genom handling istället för att undervisa genom tal. Därför är det ett bra och intressant komplement till uppsatsens frågeställning som visar att Johannesevangeliet har en bredd som inte enbart innebär att Jesus säger åt människorna vad och hur de ska göra. Hans budskap gäller även i handling vilket framgår i perikopen Joh 13:5-17.

Textkritik och språkliga problem

GNT presenterar inga textkritiska noter som påverkar förståelsen av ὕδωρ i denna perikop. En jämförelse av översättningarna i Bibel 2000 och 1917 års översättning visar inte heller på några språkliga avvikelser eller problem och samma gäller en jämförelse med NIV.

Litterär kontext

Det som utspelar sig innan scenen med fottvagningen är att Jesus talar om sin död efter intåget i Jerusalem (Joh 12:20-43) och om hur människorna inte riktigt tror på att Jesus ska lämna dem, då de fått lära sig från lagen att Messias stannar för alltid. (Joh 12:34)

Det som utspelar sig efter fottvagningen är att förrädaren blir utpekad av Jesus och det beskrivs hur Satan far in i Judas när han tar emot brödet från Jesus. (Joh 13:26-27)

Struktur

Upplägget för texten om fottvagningen är att det är ett undervisningstillfälle av det praktiska slaget där Jesus först i handling ger lärjungarna en bild av hur de ska leva i gemenskap efter att han har lämnat dem. Denna handling bryts av att Simon Petrus stoppar Jesus och säger att han inte är värd att få sina fötter tvättade av sin Herre. Här tar då Jesus till orda och förklarar vad som är tänkt med det han försöker visa lärjungarna: dem ska leva i gemenskap utan hierarkier. Perikopen avslutas med en hint åt att inte alla är rituellt rena i rummet.

Paralleller NT

De paralleller som finns till Joh 13:5 där vatten förekommer är två evangelietexter och från ett brev:

och vänd mot kvinnan sade han till Simon: "Du ser den här kvinnan. Jag kom in i ditt hus, och du gav mig inte vatten till mina fötter, men hon har vätt mina fötter med sina tårar och torkat dem med sitt hår. - Luk 7:44

Maria tog då en hel flaska dyrbar äkta nardusbalsam och smorde Jesu fötter och torkade dem sedan med sitt hår, och huset fylldes av doften från denna balsam. - Joh 12:3

Hon måste vara känd för goda gärningar: ha tagit sig an barn, visat gästfrihet, tvättat de heligas fötter, bistått nödlidande – ja, på allt sätt vinnlagt sig om att göra gott. - 1 Tim 5:10

Den första parallellen berättar om kvinnan som kom till Jesus när han var på besök hos en farisé och hur hon med sina tårar väter hans fötter, torkar dem med sitt hår, kysser Jesus fötter och sedan smörjer dem med balsam.

Den andra parallellen är hämtad från Johannesevangeliets tolfte kapitel och berättar om Maria som tar en flaska dyrbar nardusbalsam och även hon smörjer Jesus fötter för att sedan torka dem med sitt hår.

Den tredje parallellen är hämtat från Paulus brev till Timotheos där han ger anvisningar om änkers ställning och om den värdighet en äkta änka ska ha efter att ha tvättat "de heligas fötter".

Gemensamt för dessa paralleller är att det är kvinnans tjänande som lyfts. Det är kvinnorna som handlat rätt och agerat rätt och det är dem som hyllas i berättelserna. Det som är extra intressant just för Joh 13:5 är att det är Maria som visar på detta tjänande och sätter exemplet innan Jesus. Kvinnorna blir inte heller lyfta på ett sådant sätt att detta beteende är önskvärt av kvinnor utan snarare att Jesus tar vid och visar på att detta är en praktik även lärjungarna ska ta till sig. Jesus river hierarkierna där mästare och tjänare verkar.

Paralleller HB

I denna perikop och versen som har ordet vatten i sig (Joh 13:5) finns det ingen parallell till hebreiska bibeln.

Huvudbegrepp och idéinnehåll

Tvättande av fötter var sedvana och högst troligt är att lärjungarna låg till bords vilket innebar att de låg på sin ena sida och lutade sig på armen och hade fötterna på bänken vid bordet. Jesus ska då ha gått runt och tvättat lärjungarnas fötter. Tvättandet var en handling som var ett tecken på den kärlek som lärjungarna ska visa varandra och världen efter att Jesus lämnar dem. Ett exempel som visar att människor inte är herrar över varandra. Att hjälpa varandra i deras renhet och kontrasten som presenteras är Judas förräderi.³⁶ Judas blir en symbol för rituell orenhet i sitt förräderi.

Petrus reaktion på när Jesus kommer till honom är en del av Petrus karaktärsdrag, att vara oförstående inför Jesus uppdrag och lidandets väg som han måste gå.³⁷ Fottvagningen kan tolkas på flera olika sätt. Bland annat presenterar Kieffer en teori om att det är kopplat till de judiska renhetslagarna, men även att det kan finnas en antydning till dopet i handlingen.³⁸

Jesus förklarar fottvagningen och den lärdom som kom med den innan han avslutar:

Jag har gett er ett exempel, för att ni skall göra som jag har gjort med er. - Joh 13:15

Sammanfattning

I detta avsnitt har perikopen där Jesus tvättar lärjungarnas fötter behandlats och studerats genom en mindre interpretation där vers fem har varit utgångspunkt då vattnet må ha varit i en direkt mening men där handlingen har fått vara av symbolisk tyngd.

Det som lyftes särskilt var hur parallellerna lyfte kvinnorna som goda exempel som tjänare och hur Maria i Betania gjorde detta innan Jesus i Johannesevangeliet. Till skillnad från de två tidigare och ovanstående analysavsnitten som var baserade på undervisning som skett genom ett samtal mellan Jesus och en annan part, är det istället här genom handling som undervisningen ges åt lärjungarna.

³⁶ Kieffer, René, *Johannesevangeliet 11-21*, EFS-förl., Uppsala, 1988 s.328

³⁷ Kieffer s.330

³⁸ Kieffer s.335

2.6 *Synoptikerna*

Detta kortare avsnitt har till uppgift att undersöka ett förslag på perikop som berör vatten i synoptikerna. Detta för att se om det finns några skillnader i användandet av ὕδωρ och för att se om förståelsen av ordet är annorlunda i Jesus undervisning.

I den synoptiska traditionen har vanligt vatten använt tillsammans med de eskatologiska händelsernas närvaro eller utspelande.³⁹ Förekomsten av ὕδωρ i synoptikerna är fem gånger i Markus, sju gånger i Matteus och sex gånger i Lukas. Det är tillsammans lika många gånger som ordets förekomst i Johannes. En snabb överblick över de totala användandet i kombination med en sådan kategorisering som gjordes för Joh (se uppställning i avsnitt 2.2) ovan skulle ge 16 st i gruppen "direkt" där vatten menas i bokstavlig jordisk och fysisk form, medans två st skulle placeras i gruppen "symboliskt" där vatten pekar på någonting mer än en jordisk form och förståelse.

En berättelse av de verser som dök upp efter kategoriseringen som förekommer i både Johannesevangeliet⁴⁰, Matteusevangeliet och Markusevangeliet och som har med vatten i texten är berättelsen om när Jesus går på vatten. Berättelsen sker enbart indirekt i Joh då ordet inte står utskrivet i den grekiska texten. Den backas upp av två av synoptikerna även om ordet i sig inte står med. Detta vatten som Jesus går över för att möta lärjungarna som håller på att råka ut för olycka i stormen på Genesarets sjö är en koppling till hur Moses med Guds hjälp delar röda havet för att rädda det judiska folket från slaveriet i Egypten, men berättelsen är inte enbart en koppling till den judiska historien utan också en kallelse till lärjungarna för att dem ska tro.⁴¹ Här får vattnet en symbolisk betydelse av att vara det hinder mellan människan och sin tro till Gud. Bilden av Jesus som går på vatten vill visa att han är herre över naturen⁴² men att detta också går att se som en form av undervisning från hans sida. Lärjungarna testar honom för att se om han är en vålnad (Matt 14:26-28) och Jesus bjuder då ut Petrus för att han ska få pröva sin tro till Jesus. Så fort Petrus börjar tveka och reagerar hur

³⁹ Kittel, Gerhard, Friedrich, Gerhard, Bromiley, Geoffrey W. & Pitken, Ronald E. (red.), *Theological dictionary of the New Testament. Vol. 8 T-Y*, Eerdmans, Grand Rapids, Mich., 1972, ὕδωρ, Goppelt, s.322

⁴⁰ Kieffer, René, *Johannesevangeliet 1-10*, EFS-förl., Uppsala, 1987 s.149

I texten så står det att Jesus kommer gående på sjön över till båten och ordet för vatten står inte direkt utan istället står det τῆς θαλάσσης, som vanligtvis översätts med havet, men som översatts på svenska med sjön. Περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, gående på sjön. Det har funnits delade meningar om det verkligen var på vattnet som Jesus gick och inte bredvid på stranden istället, men detta avfärdar Kieffer med motiveringen att Johannes i stort sett följer Mark 6:49 ordagrant och att ἐπὶ med genitiv förekommer där med och att det tydligt framgår att det är på vattnet som Jesus går.

⁴¹ Kieffer s.149

⁴² Kieffer s.149

det blåste börjar han sjunka genom vattnet. Alltså kan en förstå vattnet i den här berättelsen som en bild av den svåra och farliga vägen människan går på, men att lärjungarnas vilja att bjuda in Jesus i båten hjälper dem att komma fram säkert i hamn. Detta kan ses vara ett test i tillit till Jesus.

I Markusevangeliet får lärjungarna syn på Jesus när han går på vattnet och blir förskräckta. Jesus säger åt dem att inte vara rädda för honom, för liksom i Matt trodde dem att han var en vålnad, och sätter sig sedan i båten tillsammans med dem samtidigt som vinden lade sig. (Mark 6:49) När Jesus går på vatten i Mark kan det snarare ses som att lärjungarna får en ännu mer oförstående bild av Jesus än den de redan har. Detta kan vara en påbyggnad för Messiashemligheten, vilken är typisk för Mark, där Jesus uppmanar sina lärjungar att inte öppet kalla honom Messias. Vattnet får manifesteras det omöjliga och symboliken kan bli att på samma sätt gjorde Gud detta för Israels stammar (Ps 107:23-30) och att Jesus blir då Guds uppenbarelse för lärjungarna.⁴³

I det här avsnittet har jag lyft ett exempel på en berättelse som berör vatten och dess relation till synoptikerna. Exemplet är när Jesus går på vatten som återfinns i tre av evangelierna (Joh, Matt och Mark), i Joh sker det i en indirekt mening då vatten inte finns med i texten. I Matt går det att se ett undervisningsmoment när Jesus går på vattnet och Petrus får testa sin tillit och tro till Jesus. I Mark används Jesus promenad på vattnet för att bygga vidare mysteriet kring Jesus och lärjungarna för att få en ännu mer förundrad uppfattning om vem han kan vara.

⁴³ Kieffer s.166

2.7 *Diskussion*

Det som följer nu är en diskussionsdel som ska söka svara på frågan om det går att se om författaren har gett vatten en tydlig symbolisk roll i Jesus undervisning i Johannesevangeliet eller inte. Diskussionen bygger på analyserna av perikopen som studerats ovan, avsnittet med synoptikerna, samt den information om vatten innan och under första århundradet som samlats in.

Perikoperna från Johannesevangeliet

Vad kommer jag fram till i analysen och kategoriseringen? Det som framträder i Joh är att vatten har en överraskande stor roll i den andliga skriften. Genom evangeliets gång får det en expanderande betydelse genom att det i början associeras med rening och dop tillsammans med Johannes Döparen som "döper med vatten". Senare etableras Jesus roll som den som kommer och "döper med helig ande" för inre själslig rening. Här blir parallellerna till hebreiska bibeln viktiga då vattnets betydelse är en direkt koppling till Gud, vilket vi kunde läsa om i avsnitt 2.1. I Joh kan parallellerna ses vara till för att befästa Jesus roll som sänd av Gud och Guds son. Det kan också vara oavsiktligt och en koppling som författaren gör omedvetet, men det verkar mest troligt att det är den första och avsiktliga hänvisningen.

Genom Johannesevangeliet får läsaren följa Jesus och hur han etablerar det som ska bli den kristna rörelsen. En rörelse som börjar med dopet och hur hans sändning av Gud blir till offentlighet och som sedan följer hans resa genom det heliga landet för att manifesteras vilka människor som ska följa denna rörelse. Det intressanta är att de människor som ska få bli Jesus följare representeras av de två personerna Nikodemos och den samariska kvinnan. Dessa två blir representanter för två grupper av människor: De som täcks av förbundet och de som inte gör det. Sedan manifesterar Jesus detta i handling för sina lärjungar när han tvättar deras fötter, genom att bryta den norm om hurdana tjänare och mästare ska vara gentemot varandra och river ner den hierarkin.

Vad har då vattnet som är temat för den här uppsatsen för roll i detta? Vattnet har fått funktionen som ett verktyg och ett medel för att söka förklara den gudomliga kraft som ska hjälpa människorna att verka i den gemenskap som Jesus ville visa människorna under sin tid på jorden. Vattnet fick figurera som det andliga och oförgängliga i mötet med Nikodemos, som källan med levande vatten, som evigt släcker törst, i Jesus möte med den samariska

kvinnan. Under den sista måltiden får vattnet en handlande roll när Jesus manifesterar för lärjungarna om den hierarkilösa och tjänande gemenskapen han vill att dem ska leva i och föra vidare till alla kristna.

Genom att lyfta perikopernas parallella hänvisningar till både andra nytestamentliga texter och framför allt till hebreiska bibeln har förståelser av liknande begrepp varit viktiga för att se om det som författaren i Joh gör med vatten i Jesu undervisning har varit avsiktligt eller ej. Jag anser att genom den analys som förts ovan genom de mindre interpretationerna verkar det tyda på att det finns en tolkning av att författaren sökte förmedla en sådan förståelse. Det har inte funnits några avvikelser i hur vatten har kopplats med tillgången hos Gud (ex Ps 42:1-2) eller hur den utgjuts genom den heliga anden (ex Jes 44:3), och även den renande aspekten har varit framträdande (ex Hes 36:25-27).

Synoptikerna

I analysdelen 2.6 där berättelsen om när Jesus går på vatten, Matt 14:22-32; Mark 6:45-51, undersöks det om vatten används annorlunda eller liknande hos synoptikerna som i Johannesevangeliet.

Inledningsvis i en lättare variant av kategorisering utifrån det som behandlas under avsnitt 2.2 blev resultatet att i synoptikerna fanns det totalt lika många verser där ὕδωρ förekommer i grundtexten jämfört med Joh. Tyngdpunkten låg även i att 16 av de 18 exemplen gick in i kategori 1 och två av dem in i kategori 2. Ingen av dessa två symboliska perikoper finns med i Johannesevangeliet på något sätt, men för att komplettera analyserna av perikopen gjordes det även mindre jämförelse av berättelsen när Jesus går på vatten i Matt, Mark och Joh. Berättelsen berättas i de tre evangelierna på olika sätt men den gemensamma faktorn är att Jesus färdas över Genesarets sjö och att lärjungarna blir förvånade. Här blir det intressant då Johannesevangeliet inte tar en undervisande ställning till det som händer på sjön och inte Matteusevangeliet heller, som snarare bygger på Messias hemligheten. Mark låter däremot hålla undervisning när Jesus ber Simon Petrus att komma ut till honom på sjön. Då Jesus testar Simon Petrus tro och tillit till honom.

Det finns belägg att se att användningen av vatten i relation med Jesu undervisning i Joh som unikt. Detta av att döma frekvensen av ὕδωρ i synoptikerna och att det inte alls är uppbyggt på samma sätt som i Joh där vattnet har fått växa sig fast som ett viktigt begrepp

när förståelsen har fått expandera genom hela texten och etableras som ett viktigt medel för förståelsen av vattnets koppling till Jesu undervisning.

Sammanfattning

I diskussionsdelen av analysen har det lyfts att i interpretationerna av perikoperna har det legat en stor vikt vid parallellerna i Nya testamentet och hebreiska bibeln. Diskussionen ledde till slutsatsen att det verkar vara troligt att författaren till Joh hade med sig en förståelse av vattnet i den undervisning som behandlades i analysen då den stämmer överens med de olika typer av texter som parallellerna presenterade.

Jämförelsen mellan Joh, Matt och Mark och berättelsen om när Jesus går på vattnet visar på att det inte är enbart unikt för just Joh när Jesu undervisning används tillsammans med vatten, utan det förekommer även i Mark. Dock är förståelsen av vatten på ett sådant sätt som presenteras i Joh inte något som även dyker upp bland synoptikerna efter kategoriseringen som genomfördes. Det går alltså att dra en slutsats om att företeelsen om att ὕδωρ och Jesus undervisning i Joh är unikt för den i nya testamentet.

3 Avslutning

3.1 Slutsats

Den frågeställning som uppsatsen har sökt besvara är: *“Hur använder sig författaren i Johannesevangeliet av ordet för vatten i samband med Jesu undervisning?”*

Det jag har kommit fram till i min uppsats är att det inte går att säga emot att författaren till Joh har gett vattnet en stor symbolisk och teologisk roll i sitt evangelium. Vattnet kopplas till handlingar och händelser som har avgörande konsekvenser för människorna och deras förståelse av Jesus och Gud. Det som dock blev det mest intressanta i detta studium var att undersöka hur just Jesus använder sig av vatten i sin undervisning, och på vilket sätt människorna han möter får ta del av hans budskap med vatten som ett medel. Med hjälp av berättelserna om Nikodemos, kvinnan vid Sykars brunn och när Jesus tvättar lärjungarnas fötter har jag fått en förståelse av att författaren har använt sig av vatten som ett teologiskt verktyg för att berätta någonting om Gud, och det som finns att hämta i tron på Jesus Kristus.

Det som jag landar i efter analysen är tre saker som jag uppfattar särskilt utmärker kopplingen mellan $\upsilon\delta\omega\mu$ och Jesu undervisning i Johannesevangeliet:

- Det finns en stark judisk historia och tradition som går att hämta i den hebreiska bibeln som är kopplad till vatten i form av Gud som gestaltad som vatten, stora historiska händelser kopplade till vatten samt rituell renlighet och reningsbad i Johannesevangeliet.
- Författaren i Johannesevangeliet har använt sig av vatten som ett verktyg för att förklara det stora och gudomliga som skiljer det jordiska förgängliga livet med det himmelska och oförgängliga.
- Vattnets plats i Johannesevangeliet är lika självklar och viktig som de många andra andliga och symboliska orden som ofta förknippas med denna skrift, såsom ljus, människosonen med mera.

Att studera enbart $\upsilon\delta\omega\mu$ i den här uppsatsen har visat sig vara ett fält med ett mycket större omfång än vad jag hade förutspått, men genom att fått ha tagit del av en liten del av detta ämne har det definitivt väckt fler frågor för framtida studier. Ett exempel på en sådan

studie väcktes under avsnitt 2.6 där berättelsen om hur Jesus går på vatten tas upp. En jämförelse av enbart dessa perikop hade bara det räckt för ett uppsatsämne.

Slutsatsen för denna uppsats blev att det finns en historia och tradition kopplad till vatten i hebreiska bibeln och att i Johannesevangeliet har vattnet fått bli ett verktyg för att förstå det gudomliga, samt att vatten i Johannesevangeliet är en stark teologisk symbol vars kraft sträcker sig mot det oförgängliga livet med Gud. Författaren i Johannesevangeliet har verkligen visat på vattnets kraft.

3.2 Sammanfattning

Denna uppsats syfte att söka få en förståelse av hur författaren i Joh har använt sig av ύδωρ i Jesus undervisning har studerats med hjälp av en intertextuell metod tillsammans med en komparativ metod. Analysdelen inleddes med att försöka ge en liten förståelse för vad fenomenet vatten kan ha haft för betydelse innan och under det första århundradet där vikten av den judiska traditionen blev lyft.

Sedan gick analysen över i en kategorisering av ύδωρ i Johannesevangeliet där alla verser där ordet förekom listades och kategoriserades med hjälp av ett schema som jag ställt upp. Efter kategoriseringen var det fyra verser som lyftes för att sedan göra analyser av perikopen som dem var del av för att söka ett svar på frågeställningen.

Analysdelen gick sedan vidare i att ta fram ett exempel på en perikop som fanns i synoptikerna och som också hade ύδωρ i en vers. Detta för att söka se om det fanns någon skillnad på hur vatten framställs i de andra evangelierna.

I den avslutande diskussionen behandlades det material som tagits fram genom att jämföra hur de olika perikopen skulle svara på frågeställningen tillsammans med svaret från delen om synoptikerna.

Slutsatsen för frågeställningen blev att författaren i Joh har använt sig av vatten i Jesus undervisning för att försöka förklara för människorna i perikoperna Jesus möter det stora och gudomliga som skiljer det jordiska förgängliga livet med det himmelska och oförgängliga som går att finna hos Jesus och Gud.

4 Bibliografi

Bibelutgåvor

Aland, B., Aland, K., Karavidopoulos, J., Martini, C. M., & Metzger, B. *The Greek New Testament*; Fifth Revised Edition. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft. 2014

Bibelkommissionen. *Bibel 2000*. Stockholm: Verbum. 1999

1917 års översättning

New International Version

Böcker, artiklar och uppslagsverk

Beasley-Murray, George Raymond (red.), *Word biblical commentary. Vol. 36, John*, 2. ed., Thomas Nelson Publishers, Nashville, 1999

Herion, Gary A., Beck, Astrid B. & Freedman, David Noel (red.), *The Anchor Bible dictionary. Vol. 3*, Doubleday, New York, 1992, *John*, Kysar Robert, H-J, s. 912-931

Kittel, Gerhard, Friedrich, Gerhard, Bromiley, Geoffrey W. & Pitken, Ronald E. (red.), *Theological dictionary of the New Testament. Vol. 8 T-Y*, Eerdmans, Grand Rapids, Mich., 1972, *ἰδωρ*, Goppelt, s. 314-333

Crutcher, Rhonda G., *That He might be revealed: water imagery and the identity of Jesus in the Gospel of John*, Eugene, Wipf and Stock Publishers, Oregon, 2015

Culpepper, R. Alan, *Anatomy of the fourth gospel: a study in literary design*, Fortress Press, Philadelphia, 1983

Lightfoot, R.H., *St. John's gospel: a commentary*, Oxford University press, London, 1963

Bauer, Walter, *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature: a translation and adaptation of the fourth revised and augmented edition of Walter Bauer's griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments ...*, 3. ed., rev. and augm., Univ. of Chicago Press, Chicago, 1979, s.1023-1024

Gerdmar, Anders & Syreeni, Kari, *Vägar till Nya testamentet: metoder, tekniker och verktyg för nytestamentlig exegetik*, Studentlitteratur, Lund, 2006

Ivar Heikel & Anton Fridrichsen, *Grekisk-Svensk ordbok till Nya Testamentet och de Apostoliska Fäderna*, Universitetstryckeriet, Uppsala, 2010

Kieffer, René, *Johannesevangeliet 1-10*, EFS-förl., Uppsala, 1987

Kieffer, René, *Johannesevangeliet 11-21*, EFS-förl., Uppsala, 1988

Jones, Larry Paul, *The symbol of water in the gospel of John*, Sheffield Academic Press, Sheffield, 1997

Wassén, Cecilia & Hägerland, Tobias, *Den okände Jesus: berättelsen om en profet som misslyckades*, 2016

“symbol - Uppslagsverk - NE.se”. Åtkomstdatum 10 augusti 2018.
<https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/symbol>